

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 51.

V Ljubljani, 21. grudna 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratne objavljane po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Krajni šolski nadzorniki. — Naš denarni zavod. — Dogodbica brez — morale. — † Fran Pečovnik. — Učiteljstvu in učiteljskim društvom v preudarek. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Listnica uredništva. — Listnica upravnštva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Krajni šolski nadzorniki.

Ko je zagledal beli dan novi šolski in učni red, ki je nekoliko uredil razmerje med učiteljem in katehetom, priznavajoč med drugim šolskemu voditelju malenkostno nadzorstvo tudi nad veroukom — je nastal v Izraelu velik vihar razburjenosti in ogorčenja. „Mladi golobradi mladenič bo lahko inšpiciral starega izkušenega župnika; novi šolski in učni red je največje ponižanje kateheta, celokupna duhovščina izgubi po novem zakonu mnogo ugleda med ljudstvom“, je odmevalo na raznih mesečnih skupščinah naših duhovnikov. In protestirali so, prav na cesarskem Dunaju so protestirali razni visoki cerkveni dostojanstveniki.

Absolvirani učiteljski je vsaj površno poučen v didaktičko pedagoških zadevah in zrelostno in usposobljenostno preizkušnjo iz verouka mora napraviti pred cerkveno gosposko. Ako bi mu torej dovoljeval novi šolski in učni red nadzorovanje verouka, bi podal mlajši učitelj tudi starejšemu duhovniku lahko marsikateri pameten nasvet*.

Stojim pa na stališču, da je pravično, ako me nadzoruje le tisti, ki več zna kot jaz, ki je sploh bolj izkušen ali pa vsaj v moji stroki popolnoma izobražen. Gotovo se glede temeljitega znanja verouka ne more meriti učitelj z duhovnikom, česar seveda ne trdim o podavanju tvarine. Vsekakor se mi je videlo protestiranje duhovščine deloma opravičeno,

Imamo pa v svojem, v marsičem jako čudno zasnovanem šolskem ustroju dobre uspehe ovirajočo in učiteljski stan in ugled skrajno ponižujočo napravo, ki ji pravimo krajno šolsko nadzorstvo. Za nadzorovanje didaktičko pedagoškega stanja vsake šole postavi okrajni šolski svet iz občinskih članov krajnega šolskega nadzornika. Kakšni pa so po ogromni večini občinski člani, ali so to možje, ki vedo soditi, kaj je moderni šolski pouk? Naši krajni šolski nadzorniki so sicer lahko prav spoštovani udje človeške družbe, a prepričan sem, da velika večina njih ve o didaktiki in pedagogiki toliko kot moj črevelj. Navadno so še tako pametni, da ne prihajajo k pouku, ker se zavedajo, ali pa tudi ne, da so nezmožni opravljati odkazani jim posel. Nekateri, posebno sovražniki učitelja, [pa imajo ko-

rajžo, da posečajo šolo, in sicer navadno v skrivnostno-sladkoginjenem položaju. Koleginja neke bližnje šole mi je pripovedovala pred več meseci, kako neumestno, otrokom v posmeh, v ponižanje njeno in ugleda šole jo je inšpiciral ondodni krajni šolski nadzornik. In koliko bi lahko navedel takih famoznih slučajev! To je gola profanacija!

V tem oziru ne zvrčam krivde na okrajne šolske svete, ki ne morejo veliko izbirati, pa naj iščejo, posebno pri nas na kmetih, za važni posel sposobne može med pristaši katerekoli političnih strank. Po mojih mislih ne more biti dober krajni šolski nadzornik tudi nihče inteligentnejših slojev, ako se ni pečal podrobno s šolstvom. Le starejši izkušen šolnik bi bil dobra lokalna nadzorovalna oblast, ako je poslednja, kot si jo predstavljamo danes — sploh potrebna.

Menim pa in z mano prav gotovo celokupno učiteljstvo, da je ni potreba, in sicer iz več vzrokov. Prvič bi se moralo učitelju samemu vendar nekaj zaupati, drugič poseča lahko šolo ob vsaki uri okrajni šolski nadzornik, in tretjič, učiteljstvo ima v današnjih dneh v vsaki vasi in v vsaki hiši itak vse polno ljudi, ki nimajo častnega naslova, ki pa prav radi in v polni meri izvršujejo imenovano nadzorovalno službo.

Kozli bi se smejali dekanatu, ki bi postavil interno cerkveno delovanje župnikovo pod nadzorstvo kaknega občinskega uda, učiteljstvo pa naj trpi mirno in brez protesta da prisostvuje pouku, ga nadzira in kritikuje „izvedenec“, ki se na didaktičko-pedagoške zadeve razume kot zajec na boben. Potem pa še odstavek: „Ako nastopi med njima (učiteljem in kr. šol. nadzornikom) različnost v mnenju, ima vsak izmed nju pravico, si dobiti razsodbe okrajnega šolskega sveta“. Kakšno različno mnenje vendar? Ali bom debatiral z neveščakom n. pr. o formalnih stopnjah in, če se ne strinja v mnenju, pa bo moral priti na pomoč še okrajni šolski svet, ki naj dokaže z uradno štamobilijo, da ima učen krajni šolski nadzornik — dolga ušesa?! Ironija! — Le črevelje sodi naj kopitar!

Ne trdim, da ni potreba sploh nikakega lokalnega nadzornika. Naj bi le bil zato izbran, v sporazumu z učiteljstvom kak odličen mož pa naj bi ne nadzoroval pouka učiteljevega, temveč delovanje krajnega šolskega sveta. — Ne bojim se izreči in tudi dokazati trditve, da velika večina naših

*) To je res. Čuli smo od duhovnikov samih, da jim dela pouk v verouku velike preglatice, ker ne poznajo nobene metode. Uredn.

bližjih šolskih inštanca ponajveč jako površno izvršuje svojo važno nalogo. Mnogi člani krajnih šolskih svetov so po večini krajev naše domovine le močna opozicija učitelju, ki hoče zasnovati pouk po modernih pedagoških načelih. Kdo odklanja učiteljeve predloge o nabavi potrebnih učil, kdo ovira z nečuveno prizanesljivostjo pri obravnavi šolskih zamud — dober šolski obisk? Kaj neda, tovariši, tu bi bilo potreba nadzornika, strogega krajnega šolskega nadzornika*.

Ako je višji šolski gosposki res kaj do našega ugleda, si mora prizadevati, da čim prej odpravi krajno šolsko nadzorstvo kakršno imamo sedaj. Dokler pa ne izgubi to-zadevni paragraf zakonitim potom svoje veljave, je neobhodno potreba, da deželna šolska oblast sporazumno z učitelji — izvedenci v posebnem odloku natančno specializira posle krajnih šolskih nadzornikov. Zadeva naj bi se smatrala nad vse nujna, ker bi sicer učiteljstvo utegnulo misliti, da je našim višjim predstojnikom ugled podrejenih služabnikov pri srečanju le takrat, ko je izbirati — ustrahovalna sredstva.

Fran Silvester.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.
Promet do konca listopada 1906 K 222.941.73.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštini znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Dogodbica brez — morale.

Nekje blizu Ljubljane je krajni šolski svet nameraval razširiti šolo za en razred, ker so dosedanji prostori treh razredov pretesni za blizu 400 otrok. V oni šolski okoliš je vsolanih več davčnih občin, ki imajo vse besedo pri plačevanju. Občinski odbor domače občine je bil zadovoljen s predlogom krajnega šolskega sveta, vprašati pa je bilo treba tudi druge občine. Tu se je stvar obrnila tudi drugače. Šolski okraj ljubljanske okolice ni samo eden največjih na Kranjskem, prednjači tudi še glede pomanjkanja šol, v žganjepitju, pobožnosti in neumnosti. Glede teh lastnosti niso poslednji niti na Ižanskem. Odlikuje se ta okolica z nekakšno imovitostjo, zlasti imajo precej gozdov in polja — in ponajveč delavnih moči v Ameriki. Zato vporabljajo za vsakršno delo šolske otroke. 20, 30, celo 60 kron globe od ene hiše na leto zaradi šolskih zamud ni tukaj nikaka izjema. Večje kot je posestvo, tem več je tudi zamud in seveda tudi glob. Imovitejši možje so tudi občinski odborniki in šolski svetovalci. Taki možje so se torej zbrali na poziv okrajnega šolskega sveta nekega lepega dne v šoli in sklepali o njenem razširjanju, med njimi je bil eden, ki je plačal že dotlej samo 68 kron kazni tisto leto. Volk — ovec sodnik.

Mi ne maramo nobene šole. Še to poderimo ali jo pa prodajmo! Otroci se ne nauče nič. Dajte nam otroke domov. Otroci naj pasejo, delati naj se uče. Kaj jim pomaga učenost. Vsak dan so bolj neumni. Ti učitelji niso za nič. Sami liberalci so, za to nas spravljajo v nesrečo. Stran z njimi! Ne

*) Časih celo palice!

Uredn.

maramo učiteljev, ne maramo šol! Ne damo nič! Kako mučen položaj, za navzočega šol. voditelja in c. kr. okr. šol. nadzornika! Mož jim je sicer povedal, da otroci, ki zamujajo šolo in se za nje plačuje stotake šolskih kazni, ne morejo biti deležni pouka, ne morejo napredovati. Zato ni kriva šola, ako ne znajo nič, — vse to ni zaleglo mnogo. Potem je izjavil tudi nadučitelj, da učenjaki še niso iznašli golide, ki bi v njo nalili učenosti, pa bi jo učitelji nosili za otroki na pašo, ker bi jo ne vem kako, spravljali v trde butice. „Otroke pošiljajte redno v šolo. Skrbite, da bodo imeli tudi v vas samih dober zgled, potem ni dvoma, da se bodo nekaj naučili. Potem pridite in zabavljajte!“

Zabavljali so tudi brez tega. Saj tudi ni bilo možno drugače. Isti župnik, ki se je prej tolikrat izjavil, da je IV. razred potreben, ker bi kaplan dobil potem 160 K na leto za pouk, dočim ne dobi od treh razredov in istega števila otrok nič, isti župnik je glasoval proti razširjanju šole in hujskal svoje pristase proti šoli, češ: tu gre samo za to, da bo imel nadučitelj 50 K več opravilne doklade.

S tem je bila stvar pokopana.

Akti so romali k dež. šol. svetu, da se ne vrnejo nikdar več. V ižanskem Izraelu je bil tisti dan takšen praznik in takšno veselje, da niso krulili prešiči, marveč ljudje, ki trdijo s ponosom, da so potomci nekdanj todivajočih Turkov. Ljudstva glas je pa božji glas, to vemo, posebno tedaj če „dobro naše ljudstvo“ trobi v klerikalni rog in pridno polni znano bisago. C. kr. dež. šol. svet se je te dni pomotil ali je pa zabil to pri slovicu; zakaj v tistem kraju blizu Ljubljane je sklenil razširiti ondodno šolo v štirirazrednico. In proti temu ni rekurza.

Zato pa sedaj javkanje na vseh koncih in krajih, da ni pravice na svetu; seveda jo ni in tudi ne morale. Lux.

† Fran Pečovnik.

Komaj so minila tri leta, odkar smo položili tovariša V. Jareca v Braslovčah k večnemu počitku, že je posegla neizprosna smrt iznova v kolo učiteljstva tega okraja ter nam ugrabila tov. Frana Pečovnika, nadučitelja v Št. Jurju ob Taboru. Sreče se nam krči, ko pomislimo, kako potrebno bi bilo v blagor njegove številne rodovine, da bi bil pokojnik vsaj še nekaj let bival med nami, zakaj ob njegovem grobu žaluje udova in devetero nepreskrbljenih otrok. To je tožno, to je bridko! Pobralla ga je običajna učiteljska bolezen — jetika — v 46. letu njegove starosti. Dne 10. grudna tek. l. smo ga spremili v Žalec k večnemu počitku. Tamkaj si je namreč želel umreti pri svoji priletni materi.

Pogreba se je udeležil g. nadzornik J. Supanek in približno 40 stanovskih tovaršic in tovarišev. Vsaka večrazrednica je poslala po enega, dva ali celo več zastopnikov k pogrebu, le šestrazrednica n. V., ki je šola v Št. Jurju ob T. mejaša — nobenega.

Učitelji pevci so zapeli pred hišo žalosti in ob odprtem grobu v srca segajoči žalostinki, tovariš Brinar pa je pokojniku govoril kaj lepo posmrtnico. Ginjeni smo bili do solz, ko smo slišali ihtenje in tarnanje zaostale dece in drugih sorodnikov.

Pokojnik se je narodil na Vranskem, vzrejen pa je bil v Št. Pavlu pri Preboldu. Leta 1881. se je izšolal na učiteljski šoli v Mariboru ter potem služboval v Grižah, pri Sv. Roku v rogaškem okraju, pri Sv. Antonu v Slovenskih goricah in naposled v Št. Jurju ob Taboru. Tu je imel kaj težavno stališče ter postal nekaka žrtev razmer. Bil je vnet pristaš stanovske or-